

האם זו המדינה עליה חלמנו ?

ישיבת ההסדר "אפקי דעת" – שדרות

1. שמות י"ט, ז' - ז'

(3) ומשיה עֲלֶיהָ אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן הַהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבָנָי יִשְׂרָאֵל: (ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי זְשָׁרִים וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלָי: (ה) וְעַתָּה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמַּרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ: (ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְקַנְזֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה: (ח) וַיַּעֲזֹבוּ כָּל הָעָם יְזוּדוֹ וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע מִשֶּׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל יְהוָה:

2. מאמרי רא"ה עמ' 174-173; ממלכת כהנים

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגר קדוש (שמות י"ט ו'). התורה והממלכה, בישראל קשורים זה עם זה קשר כל ינתק. המלך בשבתו על כסא ממלכתו, כתב לו את ספר התורה המיוחד לו, כמשנה התורה, כתיבה מיוחדת בתור מלך מושל על העם ומנהיג את החיים החברותיים של הכלל, הוץ מהספר הרגיל שכל אחד מישראל צריך לכתוב לעצמו, בתור בן ישראל מצד החובה של ואתם כתבו לכם את השירה הזאת. מה אנו למדים מחובה ממלכתית זאת, שקבלת התורה בישראל קבלה כפולה היא, קבלת חובת היחיד בתור יחיד השייך להכלל, לכללות האומה בקדושתה. וקבלת התורה, בתור קבלתה של האומה המנהיגה את חייה החברותיים, בתור לאום. אמנם, עבודה קשה היא ביחוד שמירת התורה הכללית הממלכתית, עבודה הרבה יותר קשה מהשמירה של התורה היחידית. כי התורה ומצותיה באו לצרף את הבריות, ומלאכת הצירוף של הכלל כולו בתור חברה הזקוקה לעניינים מדיניים, הוא הרבה יותר מסובך בדרך עבודתו ממלאכת הצירוף של כל יחיד כשהוא לעצמו בתור איש פרטי. כי הרי ענייני הרואות שגם המוסר האנושי הפשוט, בדברים שחוש הצדק הטבעי הוא מסייע אותו, עד כמה שאצל הפרטים יש לו על כל פנים איזה אחיזה בחיים, לא זכתה האנושיות בכללותה עדיין, שיהיה מוסכם בתור חובת מוסר ביחס להמדיניות הצבוריות, ואפילו המפלגתית כולה. ובשביל כך אנו יודעים שאותו

ככל אחד מישראל והשני לא יזוז מלפניו אלא בעת שיכנס לבית הכסא או לבית המרחץ או למקום שאין ראוי לקריאה יוצא למלחמה והוא עמו נכנס והוא עמו יושב בדין והוא עמו מיסב והוא כנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.

4. עין אי"ה שבת ב', ט', כ"ג

בתרי בשבא אמר להו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". עברה המנוחה למטרת קיבוץ הכוחות, שלא תהיה הסגולה הרוחנית מתדלדלת ושלא יתשטשו צורותיה מפני כשלון כח, מיד מופיעה הסגולה ביקרת תפארתה, זאת היא הסגולה המגמתית שהיא מוכרחת וצריכה לצאת אל הפועל אחרי שישתלמו מכשיריה. אבל גם לפני התגלמות המכשירים, היא כבר בעינה נמצאת בכחה. מיד בתרי בשבא, עוד לפני ההכנות הגדולות הדרושות להתגלות אור של מצב הנשא ברוממותה של הנשמה והשלטתה על החיים, כבר נאמרה המטרה היותר אחרונה, מטרת סגולת הקדושה העליונה, שהיא מתבלטת במהותה האמיתית של האומה בכללה, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", מורים ומדריכים עליונים לעולם כולו, וקדושים בחייהם החיצוניים והפנימיים, היחידים והלאומיים. אלה הגדולות הנן התוצאות היותר מאוחרות, שעין ד' צופיה מרחוק לנהל את כל הסיבובים אליהן. וסוף מעשה במחשבה תחילה, להודיע שהמטרה היותר אחרונה בטוחה היא, אם שכדי להשיג אותה, כ"כ מתפצלים הם הדרכים, והמכשירים הטובים והרעים כולם משמשים הם להופעתה. המחלוקת והגיהנם שנבראו בשני, גם הם מכלל השליכות שדורכים על ידן אל רום ראש פסגת המטרה. אבל דבר אלהינו יקום לעולם, ולפני כל הכנה וכל פעולה בחיירת, כבר הובטחנו אל מה שיהיה באחרית הימים, והוה בסגולה עצמית גם מראש מקדם, בתרי בשבא אמר להו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים".

5. הקדמה לשבת הארץ

ואם אותה האבירות, המוכרחה להתלוות עם כל סדר של חיי ציבור קבועים, גורמת להקטין את עדינות החיים המוסרית, והניגוד, המתמיד שבין השמיעה האידיאלית להכרזה של חסד ואמת, חמלה ורחמים, לבין הנגישה הכפפיה ולחץ הקפדה של קניין ורכוש, המוכרחים להראות בעולם המעשי, גורם הרחקה לאור האלוהי מתכונת הכרתה הציבורית של האומה, שהרחקה זו מפעפעת כארס גם במוסרם של היחידים, - הנה הפסקת חסד החברתי בצדדים ידועים, מתקופה לתקופה, מביאה

היצר הרע שבאדם הפרטי הרי הוא מתגבר בכפלי כפלים בהאדם המדיני הכללי, עד שכל מושגי הטוב והרע, הצדק והרשע הרי הם נעשים אבודים לגמרי מתוך המהומה המדינית והקלחת הממלכתית הרוחתה, אשר היא כים נגרש, ובשביל כך נטע יוצר העולמים מראש ומקדם את שמו של משיח לפני בריאת העולם, לפני שמש ינון שמו. כח ממלכתי נגזר מעצם היסוד שבקדושה מוכן הוא בעומק נשמת ישראל הכללית, לפני שמהומת החיים של העולם כולו תוכל לרשום עליו את הרשמים של מחיקת הצדק ואבדן המוסר, הבא במדה הרגילה מתוך הזרם הנורא שבהשתערו גלי החיים החברותיים. ומפני כך אנחנו קוראים את מגילת רות החותמת בתולדתו של דוד מלך ישראל, יסוד משיח אלקי יעקב, בחג השבועות זמן מתן תורתנו. והיה זה לנו לאות, שבאותה התנועה שהננו מרגישים בה את הצמיחה החברותית הלאומית, אנו חייבים לדומם בה את המדריגה המוסרית ואת הזיקה ליסוד הקודש שלנו, בכחה של תורתנו הקדושה שהיא תורת חיים מקור הצדק ומעין האמת. וחלילה לנו לחשוב שהגלים הסוערים שבשאיפה המדינית רשאים הם לעור את עיינינו, מבלי לראות נכוחה, וקל וחומר שחס לנו ליתן ליצר המפלגתי העלול להתעורר ביותר, בעת שהתנועה המדינית הולכת להוציא, שיעביר אותנו על מדת הצדק והאמת, על מדת האהבה האנושית הכללית והפרטית, אהבת ישראל, וחובת הקדושה המיוחדת לישראל. כי חובתנו היא לא רק להיות אנשי קודש בתור אנשים פרטיים, כי אם גם וביחוד להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש ולשאוף ליסוד ממלכתי מקודש, שהוא כדאי להיות נקרא בשמו עוד מלפני ההתהוות של העולם המעשי וכל סאונו, מיסוד התורה שקדמה לעולם, ומיסודו של דוד מלך ישראל החי וקיים, ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, במהרה בימינו אמן.

3. רמב"ם מלכים ג', א'

בעת שישב המלך על כסא מלכותו כותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו ומנהיגו מספר העזרה על פי בית דין של שבעים ואחד אם לא הניחו לו אבותיו או שנאבד כותב שני ספרי תורה אחד מניחו בבית גזויו שהוא מצווה בו

לאומה זו, כשהיא מסודרת, על מכוונה, לידי עלייתה העצמית למרומי התכונות הפנימיות שבחיים המוסריים והרוחניים, מצד התוכן האלהי שבהם, העומד למעלה למעלה מכל תכסיס וסדר חברתי והוא מעבד ומעלה את הסדרים החברתיים ונותן להם את שלמותם.

6. אגרות הראי"ה א', עמ' ק'

ועניני המלחמות, אי אפשר הי' כלל, בשעה שהשכנים כולם היו זאבי ערב ממש, שרק ישראל לא ילחם, שאז היו מתקבצים ומכלים ח"ו את שאריתם; ואדרבא הי' מוכרח מאד גם להפיל פחד על הפראים גם ע"י הנהגות אכזריות, רק עם צפיה. להביא את האנושיות למה שהיא צריכה להיות, אבל לא לדחוק את השעה. ודע שבהלכות הציבור לא החמירה תורה כלל לדחוק את רוח העם לחסידות, מפני שאז היתה החסידות הכללית נעשית דרך קבע וחובה, ותכלית התורה היא שתקבע ההערה השכלית בכח אהבה ונדבה. וזהו יסוד כמה קולות שיש בדין-תורה ביחש לסדרי המלחמות.

7. פסיקתא רבתי ל"ד

גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך [צדיק ונושע הוא עני ורכב על המור ועל עיר בן אתנות] [זכרי' ט' מ']:
... דבר אחר גילי מאד בת ציון [הנה מלכך וגו'] זה שנקרא מלך שעתיד הוא למלוך על דורות הראשונים ועל דורות האחרונים והקב"ה מכריז להם לכל צדיקי דור ודור אמר להם צדיקי עולם אע"פ שדברי תודה צריכים הם עלי שחכיתם לתורתי ולא חכיתם למלכותי שבועה היא לפני שכל שחיכה למלכותי אני בעצמי מעיד בו לטובה שנאמר לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד (צפניה ג' ח') באבילים שנצטערו עמי על ביתי החרב ועל היכלי השמש עכשיו אני מעיד בהם שנאמר את דכא ושפל רוח (ישעיה נ"ז ט"ו) אל תהי קורא את דכא אלא אתי דכא אילו אבילי ציון שהשפילו את רוחם ושמעו את הרפתם ושתקו ולא החזיקו טובה לעצמם.

8. עולת רא"ה עמ' 272-273

המלך הקדש. "וא"ר בר חיננא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מעשרה ימים שבין ר"ה ויו"ה שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט" (שם י"ב:). ענין הקדושה הוא, שכל הפעולות הן לתכלית טוב וקדושה, ואפילו הפעולות השפלות, כי אין בפעולות הקדוש פעולה שהיא לתכלית שפל כלל. ע"כ האיש הקדוש כל מעשיו ל"ש"ש. אך יש הבדל בין גילוי קדושת הנהגת השי"ת הראויה לשם מלך ובין גילוי קדושת הנהגתו הראויה לשם אלהות. כי מצד הכלל "קילוסו של הקב"ה עולה גם מן הרשעים" (שמור"ר פ"ז) ויש בהם צורך לעולם, אלא שהרשע

יגמול רעה לעצמו שבחר בדרך הרע. והנה המלך מבחין בין טוב לרע, ואת הרע הוא מכלה ואינו סובלו כלל, אמנם מצד המדה האלהית, הכל נכלל בכלל הטוב, כי הרע יוסבל מצד שכשישובו החוטאים יהפך לטוב. והנה כל השנה סובל הקב"ה את הרע, כדי שישומו ממנו בעשי"ת, ע"כ נקרא האל הקדוש, כי מצד היכולת האלהית גם הפעולות השפלות, הרעות, הן לתכלית קדושה. אבל בעשי"ת נקרא המלך הקדוש, שאז הגיע זמן שעל החוטאים לשוב, ואם לא ישומו ח"ו יתנהג עמהם במדת משפט, וקדושת המלכות היא מתגלה בזה, שאינו סובל דברים רעים ושפלים. נמצאת הקדושה מצד מדת האלהות היא שאפילו הדבר הרע הוא לתכלית טוב ועומד להיות מתוקן, והקדושה שמצד המלכות היא שאין רע במציאות והרע נדחה, ונשאר רק הטוב, וממילא בשעת הנהגת האלהות במדה של האל הקדוש הוא אוהב צדקה ג"כ עם המשפט, הצדקה היא לסבול את הרע עד זמן המשפט, ואהבת המשפט היא שעכ"פ הרע נסבל באפן שיצא ממנו טוב, ולא שייך לומר עצם המשפט, כי אינו נגלה עדיין, משא"כ בעשי"ת, שהנהגת המלך הקדוש נתגלתה לדחות את הרע לגמרי, שאז המלך מתעצם רק במדת המשפט וצדיקים לבדם ירשו ארץ.

9. אורות עמ' י"ג-י"ד; המלחמה ב'ג'

ב. אנו מסתכלים בדורות הראשונים, המסופרים בתורה, בנביאים ובכתובים, אותם הדורות שהיו עסוקים במלחמה, – והם הם הגדולים שאנו מתיחסים אליהם בידידות וגדולת קודש. הננו מבינים, שהזיק הנשמתי הוא היסוד: אותו מעמד העולם, שהלך במרוצתו אז, שהיתה המלחמה כל כך נחוצה בו, הוא גרם להופיע את אלה הנשמות, שהרגשתן הפנימית בתוכן שלם היתה. מלחמת קיומם, קיום האומה, מלחמת ד' היתה בהכרח פנימית. עזיזים היו ברוחם וידעו בעמק החשך לבחור בטוב ולסור מן הרע, "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע". כשאנו מתבוננים אליהם, הננו, בכל ההופעה הרוחנית שאנו כל כך שוקקים לה, משתוקקים לאמוצם, לכח החיים החטוב והגבוש, האיתן והמוצק, ששכן בקרבם, ומתוך תשוקה זו, כחנו הרוחני מתאמץ וכח גבורתנו מתעדן, ואותן הנשמות החזקות חוזרות לחיות בנו כימי עולם.

ג. עזבנו את הפוליטיקה העולמית מאונס שיש בו רצון פנימי, עד אשר תבא עת מאושרה, שיהיה אפשר לנהל ממלכה בלא רשעה וברבריות; זהו הזמן שאנו מקוים. מובן הדבר, שכדי להגשימו אנו צריכים להתעורר בכחותינו כולם, להשתמש בכל האמצעים שהזמן מביא: הכל יד אל בורא כל עולמים מנהלת. אבל האיחור הוא

איחור מוכרח, בחלה נפשנו בחטאים האיומים של הנהגת ממלכה בעת רעה. והנה הגיע הזמן, קרוב מאד, העולם יתבסס ואנו נוכל כבר להכין עצמנו, כי לנו כבר אפשר יהיה לנהל ממלכתנו על יסודות הטוב, החכמה, היושר וההארה האלהית הברורה. "יעקב שלח לעשו את הפרופירא": "יעבר נא אדוני לפני עבדו", אין הדבר כדאי ליעקב לעסוק בממלכה, בעת שהיא צריכה להיות דמים מלאה, בעת שתובעת כשרון של רשעה. אנו קבלנו רק את היסוד כפי ההכרח ליסוד אומה, וכיון שנגמל הגזע הודחנו ממלוך, בגוים נתפורנו, נזרענו במעמקי האדמה, עד אשר עת הזמיר הגיע וקול התור ישמע בארצנו.